

aràbiga-andalusa de l'escola d'Ibn-Guzman, els deixebles de la qual es trobaven no solament en els grans centres veïns, com València, sinó també a les ciutats alliberades de Saragossa, Lleida i Tortosa. L'estudi atent de llurs obres no revela en absolut cap influència aràbiga en els poetes catalans. Aquests encaixen perfectament en els quadres de la poesia provençal, a la qual els uneixen estrets lligams històrics, literaris i mètrics. Tot això posa en dubte els bons fonaments de les teories que farien derivar de la poesia àrab la poesia lírica de les literatures romàniques.

Intervenen el **PRESIDENT**, el Sr. M. COLL I ALENTORN (satisfacció per la reivindicació de les teories de Bédier; potser la data assignada per aquest a l'aparició de la llegenda carolíngia és molt tardana, puix que hom pot afirmar que la llegenda carolíngia apareix a Catalunya al segle x i, amb seguretat, en la *Crònica de Ribagorça*, del segle xi) i el **COMUNICANT** (precisions sobre les teories de Bédier; cal distingir entre tradició literària i llegendària). — CARME BOYÉ, Secretari.

4 desembre 1954: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. A. M. BADIA I MARGARIT presenta el professor Rafael Lapesa, de la Universitat de Madrid, i recorda els seus treballs més importants.

El Prof. LAPESA exposa la seva comunicació, que versa sobre *Gutierre de Cetina: algunos aspectos de su poesía*. La gran poesia espanyola del segle xvi — diu — resulta de la incorporació successiva d'elements que havien anat sorgint en les diverses poesies de la Península durant l'Edat mitjana, als quals s'afegeixen després els elements procedents del petrarquisme i de l'humanisme italià. Aquest procés d'incorporació fou espontani. La poesia gallega emmudeix dins el segle xiv, però deixa gran part dels seus temes i formes a la naixent lírica dels cançoners castellans. Un fenomen semblant enriqueix durant el segle xv i el començament del xvi la producció castellana de valencians i catalans del Principat fins a arribar a la gairebé completa castellanització representada per Boscà, en el qual, però, l'element català és molt fort, tant per la influència d'Ausiàs March com en trets autònoms de la seva poesia, turmentada o raonadora. En el primer temps del moviment petrarquista espanyol, la comunicació entre castellans i catalans és un factor essencial. Garcilaso i Hurtado de Mendoza freqüenten l'ambient i les amistats barcelonines de Boscà. Cap als anys 1538-39 un poeta més jove, Gutierre de Cetina, dedica poemes al paborde Gualbes i a Cecília Millàs, de Barcelona. En l'obra de Cetina trobem la conjunció de les diverses herències poètiques en la poesia castellana del xvi: no solament cultiva els gèneres i metres italians, sinó també els tradicionals castellans. El madrigal *Ojos claros, serenos...* té el seu paral·lel en una d'aquestes cançons octosil·làbiques (comptant a la castellana); la comparació d'ambdues composicions ens il·lumina sobre les peculiaritats del petrarquisme o provinents dels *cancioneros*. Cetina encara, com ho demostrà A. M. Withers, és un dels poetes castellans que més insistentment s'inspira en Ausiàs March, a la influència del qual el Sr. Lapesa atribueix el gust de Cetina pels paisatges i ambients ombrívols. Relaciona també l'*Epístola y enfados* de Cetina (1543-1544) amb els *enuigs* provençals del monjo de Montaudon. L'èxit de l'obra de Cetina féu aparèixer una sèrie d'imitacions: *enfados* de Iranzo; *contentos* d'altres poetes sevillans; una *Epístola divina a modo de enfados*, de Baltasar del Alcázar, que és una versió religiosa del gènere; plects solts, alguns d'ells impresos pel valencià Timoneda; etc. D'on ho va prendre Cetina? Potser de les *noie* cremoneses del segle xiii, estudiades per G. G. Persico; però és molt més fàcil que Cetina conegués el cultiu dels *enuigs* a Catalunya, on hi havia el precedent més pròxim de Jordi de Sant Jordi. El Comunicant presenta el dilema com una consulta, i invita els estudiosos catalans a aportar notícies que ajudin a resoldre la qüestió.

Intervenen els Srs. P. BOHIGAS, J. ROMEU (Pere Serafi té un sonet d'*enuigs* datat el 1565 i d'altres amb estrambot que s'anticipen de cinquanta anys als sonets castellans

d'aquesta classe) i el PRESIDENT (caldria veure els *emíigs* que apareixen en els cançons catalans medievals). — CARME BOYÉ, Secretari.

7 gener 1955: Art i Arqueologia. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. J. PUIG I CADAVALCH presenta la seva comunicació sobre *L'escultura romànica catalana*. Per a definir-la — comença dient el Comunicant — cal no sols estudiar els temes iconogràfics i llur interpretació, sinó desxifrar les lleis de composició que la regeixen. L'estil no són sols els temes i la tècnica, així com les paraules solament i la manera d'escriure-les no formen el llenguatge; en l'escultura romànica hi ha unes lleis morfològiques, trama delicada i complexa, com les lleis de la sintaxi. Primerament cal anotar que l'escultura romànica s'emmotlla a l'edifici i al medi on ha de viure; l'arquitectura la limita, les figures es dobleguen, s'agenollen, s'enxiqueixen per adaptar-se als límits del seu quadre. La línia geomètrica ha guiat l'escultor, i aquesta línia pot descobrir-se sota les formes o figures més complicades. En l'ornamentació hi ha dos elements: el tema simple en primer lloc, i la llei amb què és repetit. Aquesta llei, en l'escultura romànica, es redueix sovint a la juxtaposició; els temes són juxtaposats simètricament, ja afrontats, ja contraposats. La simetria domina en els capitells, ja en relació amb el pla axial que passa pel centre de les cares de les figures, ja amb el que passa pels angles dels àbacs. Aquest caràcter geomètric fou la força engendradora de monstres terribles, aquells monstres que vituperà sant Bernat: àguiles de cap doble, animals units per llurs extremitats inferiors que han tingut aquest origen geomètric. A més, un tema elemental engendra, en repetir-se, els més diversos temes compostos. Així, l'antic tema de la tija, usat per musulmans i cristians, que sofreix estranyes metamorfosis i es torna serpents, o bé tiges i fulles esdevenen animals fantàstics, com als monestirs de Cuixà i de Sant Pere de Roda. La juxtaposició sistemàtica d'aquestes tiges crea noves formes com a Sant Martí de Canigó o a l'altar de l'església de Sant Andreu de Sureda. Hom s'admira que es pugui obtenir tanta varietat de formes amb mitjans tan senzills. Aquestes lleis geomètriques també s'observen en els timpans de les esglésies, on l'espai permet d'aplicar-les a grans dimensions. Els elements simples de l'ornamentació romànica són inventats per la fantasia i no pretenen de copiar el món real. La flora romànica és inexistente en la natura; la fauna igualment, i fins i tot l'escultor deforma els animals existents. L'home també és desfigurat, a vegades, vorejant la caricatura. Qui vulgui judicar l'escultura romànica amb el criteri clàssic no hi trobarà cap bellesa, però, amb tot, aquest món inexistente, monstruós, deforme i anormal omplí de belleses els portals i els claustres d'una gran part d'Europa i fou l'encant dels homes durant més de dos-cents anys.

Intervenen el PRESIDENT, el Sr. AINAUD i el COMUNICANT. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

14 gener 1955: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. RAFAEL TESIS fa l'elogi de l'escriptor català Avel·lí Artís, mort a Mèxic el 30 de desembre de 1954.

El PRESIDENT presenta el segon fascicle del volum III dels «Estudis Romànics», que acaba d'aparèixer.

El Sr. OSVALD CARDONA parla de *La relació entre la poesia d'Alcover i la de Costa i Llobera* (a propòsit del centenari de llur naixement). Exposava sumàriament l'obra poètica de cadascun d'ells fins a l'any 1885. En aquesta data Costa va a Roma, i els amics li publiquen les primeres poesies. Alcover té el primer contacte públic amb Costa per la recensió que féu d'aquell llibre. En tornar Costa a Roma, coincideix amb Alcover en un sentiment d'incomprensió: el d'aquest, sentit en la premsa i en l'ambient de la literatura espanyola, i el d'aquell, pel poc èxit immediat del seu llibre. El Comu-